

Peame elama mõistusega.

Kindral Roska tähelepanuvääriv kõne Rakvere vabastamispäeva aktusel. Suletõrje saal ei suutnud ära mahutada aktusele ilmunud rahvast.

Rakvere vabastamispäeva puhul 12. jaan. õhtul kell 6 tuletõrje seltsimajas korraldatud aktusele kogus rahvast suurel hulgal, nii et saalis polnud enam jalatäitki vaba ruumi. Tänuksid ilgei kõrvalruumid, trepid ja koridorid, kuid ikka jäi inimesi ukse taha. Altiis algas 1. diviisi orkestri avamänguaga, mille järele pidas avatõne linnapea Arvikson, kes tähendas muu seas, et enamlaste terrori süüütute ohvrite mälestuseks täna avatav mälestusmärk hüüdfu kõigile ifka ja alati neist haududest tõusvat palvet — olge walwel selles, et kunagi enam ei forduks Rakveres ja loogu Cestis jarnaseid asju, nagu need olid 1918.—1919. a., millal meil walitsew

wõõras wõim ja wõõras waim nõudis hulgaliselt süütuid ohvreid.

Linnapea kõne ajal mälestati püsti seismusega ka terroriohvreid. Orkester mängis leinalaulu.

Pikema aktuse tõne pidas kaitse liidu ülem kindral Roska, kes tähendas, et Rakvere wabastamine tähendas kohalikele elanikele kõigepealt

taotatud kodu tagasi saamist.

Kes on midaagi jarnast kord üle elanud, see alles ostab mõista, mida see tähendab. Edasi juhtis kõneleja koosviitijate tähelepanu sellele, mis oleks juhtunud siis, kui Rakveret poleks taqasi wõidetud.

Kui meie oleksime pidanud taotama wabadusõija.

See oleks tähendanud eesti rahwa otja. Meid oleks pillutatud laiali mööda Wenemaa lõpmata laagendike ja ümber rahu staamine oleks wõidud läbi mõnekümne aastaaga, nii et eestlasi enam poleks olnud. Kui meie esiwane mad suutsid hoida alal oma rahwust warematel surweaegadel, siis oli see ka suurel määral tingitud selleaegsetest oludest, mil meie walitsesjad ei pidanud ümber rahwustamist eriti tähtsaks. Cestlaste olemasolus ei nähtud siis weel erilist hädahoitu ja ei teatud ka, mida meie dieti tahame wõi kuhu poole püüame. Nüüd aga, mil meie olime öelnud (24. 2. 1918) selgesti wälja, et meie

tahame olla iseiseiswad,

oleks meid orjastatud ka hingeliselt ja häwitatud meie rahwus. Rahwa suur ühistunne ja tahe, mis pani liikuma laialdased rahwahulgad enesekaitseks wabadusõija näol, suutis aga meid päästa häwinemise ohust.

Edasi seadis kõneleja üles küsimuse, kas ka nüüd weel, mil meie oleme saawutanud iseiseiswuse ja waba wõimaluse oma elu korraldamiseks.

on waja ikk panna liikuma juuri rahwamasse

selleks, et saawatada mõningaid paremusti wõi eesmärke oma tulevase elu korraldamiseks? Küsimusele wastates wäitis kindral Roska, et müüdsedes oludes oleks jarnane tunnete järele talitamine ja masside ärerwile ajamine hädasohtlik. Meie

areng peab siindima tasakaalulalt ja rahulikulult kindla edu poole.

Meie waenlased ei maga, waid on igal ajal walms meie „hõljumisi“ ja „liikumisi“ ära kasutama oma huwidest. Sellepärast ei wõi meie oma riikliku elu korraldamisel elada tunnetele, waid

peame talitama kaine mõistuse järele, mis kindlustab meie iseiseiswuse. Kui elame mõistusega, siis ei saa tulla ette meie elus ainult tunnetele rajatud hädasohtlike liikumisi ja hüppeid ning iga westi jääb seisma meie maa wabana.

Aktuse lõpusõnana ütles 1. diviisi ülem kolonel Ruus, kes wäitis, et wõitluses suure ja wägewa Wenemaa wastu saawatamine meie wõidu ja wabaduse peamiselt selletõttu, et meie rahwa üldine waimline tase oli tuntawalt kõrgem meie waenlastest, et meil oli ühine kindel tahe saada wabats ja et meil oli maailmajõuas kogemusi omandanud häid wäerühke. Oma wabaduse käilitamiseks peame hoolitsema, et need omadused ja eeldused ei nõrgenek.

Kõnede wahewaegadel laudis R. R. ja S. S. segakoor hra Rosenbergi juhatusel ette kaks isamaalist laulu ja 1. div. orkester „Armasoo lahinau“. Etiefaned olid mõjuwad. Aktuse lõpul laudis ühiselt riigihümni ja siirduti siis terroriohvrite haudadele.